

Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų
komitetui

2024 m. birželio 13 d., Nr. 24–062VK

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX–1007 2, 8, 16, 17, 21 IR 37 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 12–1 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), viena didžiausių verslo organizacijų Lietuvoje, teikia nuomonę dėl Gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM) įstatymo Nr. IX–1007 2, 8, 16, 17, 21 ir 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 12–1 straipsniu įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas).

1. Įstatymo projekto svarstymo eiga yra nepriimtina

LVK atkreipia dėmesį, kad gegužės 9 d. pateikė kvietimą vienam iš projekto iniciatorių susitikti su LVK, pristatyti Įstatymo projektą, viziją dėl investicinės sąskaitos (toliau – IS) veikimo praktikoje ir atsakyti į suinteresuotoms pusėms kylančius klausimus. Buvome nukreipti susitikti su Finansų ministerijos atstovais. Suderinus susitikimo laiką, Vyriausybė dieną prieš susitikimą patvirtino savo išvadą dėl Įstatymo projekto. Tuo pačiu, susitikimo dieną buvo suplanuotas ir neeilinis Seimo Biudžeto ir finansų komiteto posėdis, į kurį mes nebuvo pakviesti.

Tuo pačiu, Vyriausybė gana ilgai delsė pateikti Vyriausybės išvadą, nors Vyriausybės išvada neturi praktiškai jokio turinio – ja išreiškiamas tik pritarimas Įstatymo projektui. Dėl to neliko laiko klausymams dėl Įstatymo projekto, jei tokius buvo planuota rengti.

Visos šios aplinkybės rodo, kad iš esmės nenorima ne tik išgirsti, bet ir klausytis verslo kritikos Įstatymo projektui.

2. IS yra orientuota į teisingą investicinių pajamų apmokestinimą ir savaime nėra lengvata, todėl IS įvedimas nėra pagrindas naikinti GPM lengvatas investicinio gyvybės draudimo (toliau – IGD) ir III pakopos pensijų fondų įmokoms

IS savaime neturėtų būti laikoma lengvata, ši visų pirma turi suteikti teisinį aiškumą, kaip yra apmokestinamos investicinės pajamos iš skirtingų finansinių instrumentų. IS turėtų suteikti pagrindą sąžiningai apmokestinti investicines pajamas, todėl LVK neįtikina Įstatymo projekto iniciatorių argumentas, kad IS turi tokį patį tikslą, kaip ir GPM lengvatos IGD ir III pakopos pensijų fondų įmokoms.

IS įvedimo tikslas yra teisingai apmokestinti pajamas. GPM lengvatų IGD ir III pakopos pensijų fondų įmokoms tikslas – *paskatinti* gyventojų kaupimą.

3. GPM lengvatų IGD ir III pakopos pensijų fondų įmokoms (toliau – Lengvatos) naikinimas būtų netikslingas ir prieštarautų Vyriausybės programai

Šios Lengvatos buvo nustatytos siekiant paskatinti gyventojų kaupimą senatvei, įvertinus, kad Lietuvos gyventojų skiriama pajamų dalis pensijai nėra pakankama didelės dalies gyventojų oriai senatvei užtikrinti.

Šios lengvatos yra efektyvios, nes pasiekia joms išskeltus tikslus – III pakopos pensijų fondų dalyvių skaičius lengvatos galiojimo laikotarpiu išaugo nuo 10–20 tūkstančių iki kiek daugiau nei 100 tūkstančių, o III pakopos pensijų fonduose sukauptas turtas išaugo nuo 10 mln. eurų iki virš 220 mln. eurų. Tuo pačiu, IGD produktas taip pat yra itin populiarus – Lietuvoje yra net 500 tūkst. investicinio gyvybės draudimo sistemos dalyvių.

Lengvatomis piktnaudžiauti iš esmės neįmanoma – nutraukus kaupimo III pakopoje sutartį, lengvata pasinaudoję asmenys turi grąžinti visą lengvatos sumą valstybei, tad lengvata yra ir tiksli.

Skatindama įsigyti gyvybės draudimą, valstybė skatina gyventojus ne tik kaupti senatvei, bet ir rūpintis artimaisiais ir sumažinti socialinės paramos poreikį ligos ar nelaimės atveju.

Dėl aptartų ir kitų teigiamų tiesioginių ir netiesioginių efektų, eilė išsivysčiusių šalių taiko vienokias ar kitokias preferencines mokestines sąlygas gyvybės draudimo ir pensijų įmokoms ir (arba) išmokoms, ir Lietuva EBPO kontekste neišsiskiria išskirtinai preferencinėmis finansinėmis paskatomis pensijų fondų dalyviams (kuriais laikytini ir IGD sutartis pasirašę asmenys).¹

Kitos šalys kai kurias finansines paskatas, įtvirtintas įstatymais, taip pat peržiūri ir atnaujina, kad lengvatos išliktų aktualios augant bendram kainų lygiui, tuo tarpu Lietuvoje siūlomos naikinti mokestinės lengvatos ir taip valstybei santykinai pinga, nes pastarosiomis sukuriama finansinė paskata sumažėjo dėl bendro kainų lygio augimo.

Dauguma kitų EBPO ir ES valstybių taip pat turi įsivedusios IS ir tai netrukdo aukščiau minėtų preferencinių mokestinių sąlygų taikymui. Šiame kontekste aktualu ir tai, kad Latvija ir Estija taiko dar didesnes lengvatas įmokoms pagal šiuos produktus ir abiejose šalyse IS yra reglamentuota.

Lengvatos įmokoms į III pakopos pensijų fondus nutraukimas taip pat į itin nedėkingą situaciją pastatytų asmenis, kurie jau kaupia senatvei III pakopos pensijų fonduose ir sprendimą priėmė žinodami, kad valstybė remia šį kaupimą. Panaikinus lengvatą, šių asmenų ilgalaikio kaupimo sąlygos fundamentaliai keistųsi – įmokos į III pakopos pensijų fondus būtų apmokestinamos, nepaisant to, kad „Sodros“ įmokos ir įmokos į II pakopos pensijų fondus nėra apmokestinamos, o siekiant stabdyti kaupimą III pakopoje tektų grąžinti šiuo metu gaunamą valstybės paramą. Taigi, kaupimo III pakopos pensijų fonduose mokestinių sąlygų pakeitimas stipriai pažeistų teisėtus kaupiančių asmenų lūkesčius.

Akivaizdu, kad vis tik suprantama šių Lengvatų nauda, nes atitinkamas lengvatas siūloma palikti darbdavio įmokoms į III pakopos pensijų fondus darbuotojo naudai. Taigi, įstatymo projekto iniciatoriai mato naudą iš tokio skatinimo. Tačiau panaikinus Lengvatas būtų užkirstas kelias šiomis pasinaudoti pvz. individualia veikla užsiimantiems asmenims ar kitu būdu pajamas gaunantiems asmenims, kai šiomis toliau galėtų būti pasinaudojimą dirbančiųjų naudai. Tai lemtų skatinimo sistemos eroziją ir paneigtų asmenų lygiateisiškumo principą, kai kalbame apie kaupimo skatinimą.

Apibendrinant, raginame laikytis Seimo patvirtintos 18-osios Vyriausybės programos 99 p. įtvirtinto siekio, kad „privataus pensijų kaupimo sistema būtų efektyvi, aiškiai reglamentuojama, *pastovi*, skaidri ir *užtikrinanti teisėtų lūkesčių principo įgyvendinimą*“ ir palikti galioti GPM lengvatas gyventojų įmokoms pagal atitinkamai III pakopos pensijų sutartis ir investicinio gyvybės draudimo sutartis, nes šios Lengvatos yra tikslingos, taiklios ir efektyvios.

¹ [“Financial incentives for funded private pension plans”](#), OECD Country Profiles, 2019.

4. Siūlymas pajamoms iš IS netaikyti 500 Eur neapmokestinamojo pajamų iš finansinių priemonių pardavimo ar išvestinių finansinių priemonių realizavimo, dydžio gali sukurti reguliacinį arbitražą ir sumenkinti IS naudą

Įstatymo projektu nėra siekiama *paskatinti* investuoti ir ta prasme, kad šiuo ne tik naikinamos aukščiau minėtos lengvatos, tačiau IS kontekste neutralizuojama pajamoms iš finansinių priemonių pardavimo ar išvestinių finansinių priemonių realizavimo, neviršijančioms 500 Eur, taikoma lengvata. Tačiau ši lengvata ir toliau bus taikoma pajamoms ne iš IS, o tai reiškia, kad *bus atveju, kai IS instrumentas mokestiniu požiūriu nusileis investavimui iš einamosios sąskaitos*.

Atitinkamai, tiek siekiant paskatinti gyventojus investuoti, tiek tam, kad nebūtų sukurtas reguliacinis arbitražas, siūlome investicijas skatinančias lengvatas numatyti pačioje IS.

5. Apart šių trūkumų, LVK iš esmės palaiko IS modelį

Nepaisant paminėtų Įstatymo projekto trūkumų, LVK iš esmės palaiko IS įvedimą – savalaikę idėją, kuri, tinkamai įgyvendinta, ilguoju laikotarpiu sukurs tinkamą aplinką gyventojams investuoti ir taip potencialiai didins kapitalo Lietuvoje prieinamumą, padės spręsti įsisenėjusias gyventojų kapitalo struktūros problemas, įskaitant, pavyzdžiui, indėlių perteklių bankiniame sektoriuje.

LVK taip pat teigiamai vertina tai, kad įnašai į IS nebus ribojami, atsižvelgiant į LVK ir kitų suinteresuotų šalių ankstesnį siūlymą.

Apibendrintai manome, kad siekiant Įstatymo projekto tikslų, privalo būti išlaikytos dabar egzistuojančios mokestinės Lengvatos, o siekiant suvienodinti mokestines sąlygas, analogiškos mokestinės lengvatos galėtų būti nustatomos ir pajamoms iš IS. Taip pat Įstatymo projektas neturėtų sudaryti sąlygos mokestiniam arbitražui dėl lengvatos investicinėms pajamoms taikymo tais atvejais, kai pajamos gautos investuojant iš einamosios sąskaitos, tačiau netaikomos tada, kai gautos pajamos iš IS.

Pagarbiai

Prezidentas

Andrius Romanovskis